

12. *Новицький В.Є.* Економічна безпека в контексті сталого розвитку. / Моделі забезпечення сталого розвитку світового господарства: економіка, фінанси та право. Збірник матеріалів XI міжнародної науково-практичної конференції 20 травня 2008 року. Київ. УДУФМТ – 2008. – 412 с.

Отримано 27.03.2012

УДК 339.137

В. А. Андрущенко

МЕТОДОЛОГІЯ ПЕРЕДБАЧЕННЯ БАНКРУТСТВА У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

АНОТАЦІЯ

Здійснено аналіз існуючих підходів у питанні передбачення банкрутства підприємства. Проаналізовано широкий перелік фінансових показників діяльності підприємств, виявлені для них порогові значення. Дослідження методу А-оцінки (не фінансовий метод, що ґрунтується на управлінських помилках) як ефективного методу передбачення кризи компанії в сучасних умовах.

Кількість збанкрутілих будівельних компаній значно зросла за останні роки. Будівництво завжди було високо ризикованим бізнесом і зрозуміло, чому виникає необхідність у ранній системі передбачення банкрутства. Потенційна загроза краху компанії має бути визначеною на максимально ранній стадії, щоб уникнути або мінімізувати втрати фірми від кризи та підтримати її репутацію на ринку як надійного та перспективного партнера.

Дане дослідження розвиває теорію передбачення провалу фірми для українських будівельних компаній. На фоні складних економічних проблем сучасності ця тема постала особливо гостро, тому багато науковців, особливо зарубіжних, присвятили свої дослідження цим питанням.

Найбільш ґрунтовна розробка методології передбачення банкрутства мала місце ще на початку ХХ століття - вперше фінансові коефіцієнти були використані у США у пізніх 1920х роках.

Дж. Фіцпатрік проводив дослідження щодо прогнозування банкрутства (порівнювалися показники 20 збанкрутілих підприємств за

період 3-5 років до банкрутства з показниками 19 успішних) і встановив, що деякі показники діяльності фірм за декілька років до краху мають значно гірші значення, ніж в інших. На його погляд, найкращими показниками, які прогнозують банкрутство підприємства, є прибуток на власний капітал та відношення власного капіталу до суми заборгованості [4, 5].

Починаючи з цього часу, дослідники почали шукати набір найбільш важливих фінансових показників, які б з найбільшою точністю ідентифікували дійсний стан підприємства та ймовірність його банкрутства.

У 1935 році вийшла праця американських вчених А. Вінакора та Р. Смітта під назвою «Зміни у фінансовій структурі неприбуткових промислових підприємств», де було відображено результати аналізу показників діяльності 183 фірм, які мали фінансові ускладнення протягом 10 років. Їхні дослідження показали, що найбільш надійним показником, який прогнозує банкрутство, є зниження чистого оборотного капіталу до суми усіх активів.

У 1942 Мервін , також у Штатах, проаналізував тренди коефіцієнтів за 6 років успішних та збанкрутілих компаній. Він вияснив, що три показники були особливо чутливі для передбачення провалу: коефіцієнт покриття відсоткових платежів, відношення чистого оборотного капіталу до суми активів та відношення чистого власного капіталу до суми заборгованості.

В. Німаном у процесі аналізу випуску корпоративних облігацій за період 1900-1943рр. було встановлено, що найкращими коефіцієнтами, які дадуть можливість передбачити банкрутство за 5 років до цього, є коефіцієнт покриття відсоткових платежів та відношення чистого прибутку до обсягів продажу.

Інша робота на цю тему була пізніше виконана Бівером та Пінчесом.

Найбільш розповсюдженою у наш час є модель прогнозування банкрутства В. Г. Бівера, яка була вперше представлена в праці «Фінансові співвідношення прогнозування банкрутства: емпіричні дослідження в практиці бухгалтерського обліку» (1966 р.). На базі порівняння 79 підприємств-банкрутів з такою ж кількістю підприємств, що зберегли конкурентоспроможність, науковець визначив такі найдостовірніші показники банкрутства: відношення чистого грошового потоку до сукупного боргу, рентабельність активів, відношення сукупного боргу до сукупних активів (фінансовий леверидж), коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом, коефіцієнт покриття.

Нарешті, Джон Аргенті порівняв коефіцієнти двох компаній, які мали однаковий оборот та використовували подібний обсяг капіталу, при тому, що одну з них вважали успішною, а іншу – проблемною. Він прийшов до висновку, що відношення не можуть самостійно і безпомилково передбачити провал, тому працював над моделлю дискримінантного аналізу, яка б дозволяла поєднувати результати всіх показників. Також він був одним із перших, хто приділив значну увагу методу А-оцінки.

Сучасні українські вчені теж вивчали питання передбачення банкрутства фірми. Василенко Валентин Олександрович досліджує теорію і практику антикризового управління підприємствами в ринкових умовах. Одним із найважливіших його досягнень є теоретичне обґрунтування, узагальнення та вирішення важливої науково-практичної проблеми – стійкого розвитку підприємств, який базується на розробці теоретико-методологічних основ і методологічного інструментарію побудови системного менеджменту стійкого розвитку промислових підприємств [1].

Лігоненко Лариса Олександрівна займається питаннями методологічного забезпечення фінансової стабілізації в процесі антикризового управління підприємством [2]. Мец Валентина Олександрівна розглядає питання аналізу фінансових результатів підприємства та його фінансового стану [3].

Цілі даного дослідження були спрямовані на оцінку та аналіз кількох методів, а саме:

1. Багатовимірний дискримінантний аналіз.

Ця техніка широко використовується у комерційному секторі з великим обсягом роботи, сконцентрованим на збанкрутілих і успішних компаніях [10, 11, 12]. Різноманітні особливості двох і більше груп проаналізовані, щоб створити модель, яка найкраще диференціюється між ними. Результат перетворює ці особливості в єдину змінну, яку називають Z-рахунком.

2. Традиційні фінансові коефіцієнти.

Використання фінансових коефіцієнтів для передбачення провалу фірми не нове, ще Мервін [6] аналізував 6-тирічний тренд коефіцієнтів для збанкрутілих і успішних компаній і виявив 3 особливо чутливі у передбаченні провалу. Подальшу роботу було проведено Бівером [7] та Пінчесом [8].

Проте самостійно коефіцієнти не можуть бути повністю надійними для передбачення кризи і потрібно щонайменше 2 різні методи, щоб точно спрогнозувати провал компанії.

3. Метод А-рахунку.

Концепція методу А-рахунку базується на переконанні, що якщо компанія знаходиться у фінансовій скруті, причини в цілому пов'язані з невідповідними управлінськими здібностями і помилками, припущеними раніше. Найвідоміша модель, що звертається до цього аспекту передбачення провалу, була розроблена Аргенті [9].

Таблиця 1

Приклад А-оцінки Аргенті

Дефекти	Значущість
1. Самодержець	8
2. Голова і головний виконавчий директор (та ж особа)	4
3. Пасивне правління	2
4. Незбалансовані навички	2
5. Слабкий фінансовий директор	2
6. Недостатня глибина управління	1
7. Відсутність бюджетного контролю	3
8. Відсутність плану руху грошових коштів	3
9. Відсутність системи калькуляції	3
10. Слабка реакція на зміни	15
Загалом дефектів:	43
Оцінка дефектів:	10
Помилки	
- Високий ліверідж	15
- Надактивність	15
- Великий проект	15
Загалом:	45
Оцінка:	15
Симптоми	
- Фінансові знаки	4
- Маніпуляції з рахунками	4
- Нефінансові знаки	3
- Періодичні знаки	1
Загалом:	12
Максимально можливо:	100
Оцінка симптомів:	25

А-рахунок для компанії, знаходиться додаванням ваги всіх факторів та помилок разом і вирізанням вартісного визначника. Модель була статистично перевірена t-критерієм Стьюдента на 1% рівні значущості і далі перевірена критерієм суми рангів Уілкоксона з нульовою відмовою гіпотези на 5% рівні значущості.

Також була спроба встановити зв'язок між значеннями А-рахунку та Z рахунку, на жаль статистичний аналіз показав лише 67,7% взаємної кореляції між А- та Z-рахунками, тобто не дуже сильну. Проте, значення Z-рахунку 0 відповідає значенню А-рахунку понад 50, це критичні значення в обох моделях.

Врешті-решт, дане дослідження зарекомендувало себе як підходяща перевірка для оцінки характеристик компанії і був розроблений удосконалений метод систематичної оцінки підрядників. Проте, подібні моделі повинні використовуватися лише як частина загальної оцінки стабільності компанії. Будь-які прогнози повинні сприйматися з обережністю, адже моделі вимагають подальшого тестування на ширшій сфері компаній.

Список літератури:

1. *Василенко В.О.* Антикризове управління підприємством: Навч. посіб. для студ. вищих навч.закл.- К.:ЦУЛ, 2007.
2. *Лігоненко Л.О.* Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій -К, 2007.
3. *Мец В. О.* Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч.посібник. – К.: КНЕУ, 1999.
4. *Папіашвілі Д.Д., Грабовська І.В.* Кількісні методики прогнозування банкрутства//Проблеми економіки, обліку та менеджменту. – Хмельницький. 2002. – С. 65-73
5. *Щембель Ю. С.* Прогнозування кризового стану підприємства та обґрунтування комплексу заходів антикризового управління. Дис. – канд. екон. наук: 08.06.01. – Дніпропетровськ, 2002. – 180 с
6. *Merwin, C.L.*, 1942. Financing Small Corporations in Five Manufacturing Industries 1926-1936, New York.
7. *Beaver, W. H.*, 1966. Financial ratios as predictors of failure. Empirical Research in Accounting Selected Studies. Supplement to the Journal of Accounting Research, Vol. 5 (1967), pp 71-111.
8. *Pinches, G.E.*, 1980. Factors influencing classification results from multiple discriminant analysis. Journal of *Business Research* 8, NO. 4, pp 429-456.
9. *Argenti, J.*, 1983. Predicting corporate failure. Institute of Chartered Accountants in England and Wales, Accountant Digest, No. 138.
10. *Altman, E.I.*, 1968. Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. Journal of Finance 23, No 4, pp 589-609.
11. *Taffler, R.J.*, 1976. Finding those firms in danger. City University Business School, Working Paper No. 3, September 1977.
12. *Deakin, E.B.*, 1977. Distribution of financial accounting ratios, some empirical evidence. The Accounting Review, Vol. 51, NO. 1, January 1976, pp 90-96.
13. <http://library.if.ua/book/6/676.html>

Отримано: 27.03.2012